

Z P R A V O D A J

Vydává
Národní informační,
vzdělávací
a osvětové středisko
bezpečnosti práce
při Výzkumném ústavu
bezpečnosti práce, v.v.i.

www.suip.cz <http://osha.europa.eu/fop/czech-republic/cs/>
www.bozpinfo.cz www.vubp.cz

číslo 3/2015

Muselo se to stát? (informace o zjišťování příčin a okolností pracovních úrazů způsobených pádem mostní konstrukce v kraji Vysočina)

O tom, že stavebnictví je jedno z odvětví s vysoce rizikovými pracovišti, kde každé porušení nebo nedodržení základních pravidel, právních a dalších předpisů z hlediska bezpečnosti a ochrany zdraví při práci může být potrestáno tou nejvyšší cenou – lidským životem, jsme měli na Vysočině možnost se osobně opět přesvědčit v září loňského roku, kdy na jednom ze stavebních objektů (jednom ze tří rekonstruovaných mostů) stavby „II/345 Golčův Jeníkov Chotěboř“ zcela zbytečně vyhasly čtyři lidské životy zaměstnanců dvou zhotovitelů, kteří se na realizaci stavby podíleli.

Dne 4. září 2014 v odpoledních hodinách došlo v obci Vilémov, nacházející se v okrese Havlíčkův Brod na Vysočině, ke zřícení kamenné klenby mostu rekonstruovaného v rámci stavby. V době zřícení stavby se pod její klenbou pohybovalo celkem šest zaměstnanců, kteří pracovali na jejím podepření. Jeden zaměstnanec vyvázl pouze se šokem a drobnými poraněními, protože nestál přímo pod klenbou, ale mimo ni. Druhý pracovník, který měl to štěstí, že rovněž vyvázl životem, byl po několika hodinách strávených pod sutinami vyproštěn hasiči. Zbylí čtyři zaměstnanci utrpěli zranění neslučitelná se životem a jejich těla byla ze sutin postupně vyprošťována až do pozdních ranních hodin následujícího dne.

Proč k takové závažné nehodě došlo?

Šetřením orgánů inspekce práce bylo zjištěno, že na mostu a v těsné blízkosti jeho konstrukce prováděli pracovní činnosti těsně před jeho zřícením zaměstnanci dvou zhotovitelů. Zaměstnanci jednoho zaměstnavatele pracovali na horní části mostu a v těsné blízkosti jeho „obnažované“ konstrukce klenby. Zaměstnanci druhého zaměstnavatele pracovali pod mostem, kde prováděli činnosti za účelem podepření konstrukce mostu – kamenné klenby. Na jednom mostu, tedy z našeho „bezpečáckého“ pohledu na jednom pracovišti, vykonávali nad sebou pracovní činnosti zaměstnanci dvou zhotovitelů, a to každý z nich na staveništi, které převzali, s vlastní zakázkou, vlastními úkoly a termíny. Bylo zjištěno, že práce a činnosti na jednom pracovišti – objektu mostu – na každém ze stavenišť, jak na komunikaci nacházející se na mostu, tak pod klenbou mostu, byly prováděny a řízeny nezávisle a samostatně.

Práce tak byly prováděny bez vzájemné koordinace postupu prací mezi oběma zhotoviteli, z hlediska rizik možného ohrožení zdraví nebo životů zaměstnanců vykonávajících pracovní činnosti na jednotlivých staveništích

nacházejících se nad sebou, tedy bez větších ohledů jednoho na druhého.

Podle tohoto scénáře probíhala na mostu a pod ním veškerá pracovní činnost. Bylo pouze otázkou času, kdy se konstrukce klenby, která byla shora odtěžována zeminy z tělesa komunikace odlehčována a stávala se tak méně stabilní, a navíc byla odspodu ve stejném místě, u těžké stěny, aktivně podepírána, tedy obrazně řečeno, nadzdvihována, pohne a zřítí. K tomu následně došlo.

Tato, ale nejen tato, úrazová událost jasně ukazuje na to, jak je důležité plnění zákonných povinností jednotlivými zhotoviteli na stavbě, jejich vzájemná komunikace a koordinace souběžně probíhajících činností, a to jak ze strany zadavatele dané stavby, tak koordinátora BOZP na staveništi určeného na dané stavbě.

Z popisu šetření je zřejmé, že viníků, kteří zapříčinili tuto nešťastnou událost, je více a bude na soudu, aby v průběhu řízení posoudil míru odpovědnosti každého z nich, i když čtyřem zemřelým to již život nevrátí. V mysli tak vyvstává otázka: Muselo se to stát?

Jaroslav Kos a Ing. Stanislav Dvořák, inspektoři
Oblastní inspektorát práce pro Jihočeský kraj a Vysočinu

Tento příspěvek je pro Zpravodaj SÚIP zkrácen. Celý článek je k dispozici na www.suip.cz (rubrika Zpravodaj, číslo 3/2015) a www.bozpinfo.cz.

Nebudme lhostejní k pracovnímu vykořisťování

Pod heslem **INFORMOVANÁ MIGRACE = BEZPEČNÁ MIGRACE** upozorňuje Ministerstvo práce a sociálních věcí na rizika pracovního vykořisťování občanů Bulharska. Pracovníci z Bulharska přicházejí po vstupu do EU do ČR v narůstajících počtech. Informační kampaň je součástí projektu **Inovacemi k prevenci pracovního vykořisťování EU občanů**, který je z prostředků Evropského sociálního fondu realizován ve spolupráci s partnery z Bulharska a Rakouska. Kampaň zohledňuje výsledky výzkumu informovanosti občanů Bulharska zpracovaného organizací La Strada. Více o projektu, výzkumu a informační kampani na:

portal.mpsv.cz/sz | www.suip.cz | scps.diakonie.cz

Jak vidí soudy znaky závislé práce při posuzování nelegálního zaměstnávání

Zákon č. 365/2011 Sb., který novelizoval s účinností od 1. 1. 2012 zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, měl přinést zjednodušením definice závislé práce – snížením počtu definičních znaků závislé práce – její jednodušší identifikaci a v důsledku toho i lépe rozpoznatelné nelegální zaměstnávání. Přesunutím původně definičních znaků závislé práce – „práce vykonávaná za mzdu, plat nebo odměnu za práci, v pracovní době nebo jinak stanovené nebo dohodnuté době na pracovišti zaměstnavatele, popřípadě na jiném dohodnutém místě, na náklady zaměstnavatele a na jeho odpovědnost“ – do kategorie povinných důsledků výkonu závislé práce, získala inspekce práce (alespoň na určitou dobu) efektivnější a účinnější možnost prokázání umožnění výkonu nelegální práce ve všech jejích možných variantách a zejména švarcsystému.

Praxe však očekávala také názory soudů na novou právní úpravu. Přelomovým se stal rozsudek Nejvyššího správního soudu č.j. 6 Ads 46/2013-35 ze dne 13. 2. 2014, který rozčeřil hladinu až dosud celkem neutrální judikatury krajských soudů. Až do vydání tohoto rozsudku krajské soudy rozhodnutí inspekce práce ve správním řízení o spáchání správních deliktů umožněním výkonu nelegální práce posuzovaly dle novelizované právní úpravy a při prokázání naplnění čtyř definičních znaků závislé práce dle § 2 odst. 1 zákoníku práce, rozhodnutí správních orgánů nijak nerozporovaly.

Nejvyšší správní soud v rozsudku 6 Ads 46/2013-35 opírajíc se o judikaturu k předchozí právní úpravě svou úvahou dovedl, že naplnění samotných čtyř definičních znaků závislé práce nepostačuje, když za klíčový znak závislé práce považuje osobní závislost zaměstnance na zaměstnavateli. Správní orgán tak vždy při prokazování nelegální práce musí zkoumat ve vztahu k podřízenosti zaměstnance i to, zda zaměstnanec za vykonanou práci pobírá odměnu, jakož i další důvody podřízenosti zaměstnance (příslib práce do budoucna, psychická závislost, strach apod.).

Jestliže správní orgán neprokáže ani pobírání odměny ani jinou skutečnost, která by zadávala důvod se domnívat, že byla u jedné osoby dána závislost na druhé, pak se dle názoru Nejvyššího soudu o závislou práci jednat nebu-

de. Dále soud shledal, že další definiční znak závislé práce je obsažen již v pojmu „práce je vykonávána“. Z nedokonavého slovesného vidu a z účelu definice závislé práce soud dovedl, že závislou prací je pouze práce vykonávána soustavně. Soustavnost je tak dalším definičním znakem závislé práce, které správní orgány při posuzování práce jako závislé musí prokázat.

Po vydání tohoto rozsudku se judikatura krajských soudů (viz intranetové stránky SÚIP – odbor právní – rozsudky) v dané věci změnila, soudy požadují prokázání i těchto dalších definičních znaků závislé práce. V závislosti na tom, který krajský

soud rozhoduje, je rozdílné i posouzení prokázání znaků závislé práce, tj. zda soudce přikládá váhu spíše kontrolním zjištěním či důkazům provedeným až ve správním řízení.

Soustavnost a ekonomická či jiná závislost zaměstnance jsou skutečnosti v praxi nejlépe zastírané a nejhůře prokazatelné. Lze tak konstatovat, že ani přijetím novely zákoníku práce nebyl zcela naplněn cíl jednoduššího odkrývání zastřešených forem nelegálního zaměstnávání.

JUDr. Jana Werdanová,
vedoucí právního oddělení

Oblastní inspektorát práce pro Plzeňský

Statistika pracovních úrazů pro Statistický úřad Evropské unie Eurostat

Statistický úřad Evropské unie Eurostat provozuje od roku 1990 projekt „Health and Safety at Work“, jehož součástí je statistika pracovních úrazů ESAW (European Statistics on Accidents at Work). Česká republika spolupracuje s tímto projektem od roku 2003, data za Českou republiku poskytuje od roku 2011 prostřednictvím Českého statistického úřadu Státní úřad inspekce práce (dále „SÚIP“). Systém ESAW sleduje pracovní úrazovost na základě jednotné metodiky, kterou pro všechny členské státy připravil v roce 2001 Eurostat. Poslední aktualizované znění metodologie „European Statistics on Accidents at Work – Summary methodology“ je z roku 2012.

Každý zaměstnavatel má podle legislativy Evropské unie povinnost vést evidenci takových pracovních úrazů svých zaměstnanců, jejichž následkem je pracovní neschopnost delší než tři dny (nezapočítává se den, kdy k úrazu došlo). Zaměstnavatel je rovněž povinen sepsat záznam o úrazu.

Legislativa v České republice tomuto požadavku odpovídá, záznamy o pracovních úrazech se podle kompetence zasílají buď SÚIP, nebo Českému báňskému úřadu (dále „ČBÚ“). SÚIP navázal již dříve v této oblasti s ČBÚ spoluprací a k předání dat vytvořil pro potřeby ČBÚ jednoduchou aplikaci s vloženými číselníky podle požadavků metodiky k evidenci pracovních úrazů ve formátu ESAW. Protože se číselníky statistiky ESAW liší od původně námi používaných, bylo nutné připravit na tuto evidenci také informační systém SÚIP.

Do tohoto informačního systému jsou exportovány pouze ty statistické údaje o pracovních úrazech v kompetenci ČBÚ nutné pro potřeby ESAW – bez osobních dat a dalších údajů postižených. Údaje o pracovních úrazech jsou pak za Českou republiku předávány v jednom souboru. Data jsou dle požadavků Eurostat zasílána osmnáct měsíců od konce sledovaného období, k 30. červnu 2015 nastala povinnost předání dat za rok 2013. V současnosti je každý pracovní úraz reprezentován 26 položkami, oproti předchozím obdobím je nově sledován údaj, zda k pracovnímu úrazu došlo při dopravní nehodě.

Po doručení je soubor dat statistickým úřadem Eurostat ověřen tzv. validací a chybné položky jsou zasílány zpět k opravě či ověření. Většina údajů je při zápisu dat vybírána z číselníků, proto chybných dat nebývá mnoho. Jedná se většinou o překlepy například ve věku zraněné osoby. Tyto chyby jsou dohledány a opraveny a celý soubor je pak statistickým úřadem Eurostat akceptován.

Ing. Zdeněk Kašpárek, vedoucí úseku informatiky
Státní úřad inspekce práce

Projekt financovaný z ESF pomůže vytvořit protikorupční strategii Státního úřadu inspekce práce

Státní úřad inspekce práce (dále „SÚIP“) realizuje od května 2014 projekt zaměřený na implementaci protikorupčních opatření do chodu úřadu a nastavení vnitřního systému efektivního boje proti korupci. Tento projekt, jehož celý název zní „Tvorba protikorupční strategie a vzdělávání zaměstnanců v oblasti protikorupčních opatření v rámci SÚIP“, registrační číslo CZ.1.04/4.1.00/B6.00011, je spolufinancovaný z Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost.

Hlavní cíle projektu

Náplní projektu je vytvoření protikorupční strategie SÚIP včetně implementace protikorupčních opatření do chodu organizace. Součástí této aktivity je analýza současného stavu boje proti korupci na SÚIP a oblastních inspektorátech práce a zpracování komparativní studie porovnávající způsob boje proti korupci u regionálních institucí ve vybraných členských státech EU a u obdobných státních institucí v ČR.

Další aktivitou projektu je vzdělávání vedoucích zaměstnanců, příp. jiných vybraných klíčových zaměstnanců, a inspektorů v oblasti boje proti korupci a etiky. V neposlední řadě bude v rámci projektu vytvořeno instruktážní video s nejčastějšími korupčními situacemi a možnostmi jejich řešení. Realizace projektu potrvá do konce října letošního roku.

Aktuální stav projektu

K 31. červenci proběhlo celkem 27 vzdělávacích kurzů na téma Etika a protikorupční opatření pro vedoucí zaměstnance a inspektory z celkových 40 plánovaných kurzů a v rámci těchto kurzů bylo proškoleny ke konci července celkem již 428 zaměstnanců. V červenci byl SÚIP předložen první návrh analýzy současného stavu boje proti korupci, komparativní studie a návrh scénáře pro instruktážní video s protikorupční tematikou. Zároveň dodavatel pracuje na návrhu protikorupční strategie, který by měl být odevzdán nejpozději ke konci měsíce srpna.

Ing. Jana Černínová,
projektový manažer

Státní úřad inspekce práce

Informace z workshopu o Age Managementu

V září minulého roku se uskutečnil workshop pořádaný ve Státním zdravotním ústavu v Praze. V úvodu vystoupila MUDr. Vladimíra Lipšová a PhDr. Ludmila Kožená, které informovaly přítomné o projektu pod názvem „Zvýšení schopnosti pracovníků zdravotních služeb pečovat o zdraví stárnoucí pracovní populace“.

Workshop se zabýval následujícími tematickými okruhy: Vytvářet firemní prostředí plné alternativ a nových směrů, ve kterém se zaměstnanci budou cítit dobře a žít v souladu s firemními hodnotami. Průměrný věk zaměstnanců se stále zvyšuje. Lidé mají různé potřeby s měnícím se věkem. Pracovní prostředí a benefity často nezohledňují rozdílné věkové potřeby. Zkušenosti starších zaměstnanců se nedoceňují, tato skupina se často nepodporuje a přítom má co nabídnout.

Age Management je personální řízení zohledňující věk a měnící se schopnosti a znalosti zaměstnanců. Sem patří i podpora rozvoje fyzické kondice zaměstnanců, přizpůsobení organizace práce a úprava pracovní doby, ergonomie práce, rozvoj mezigenerační spolupráce.

Workshopu se zúčastnila zástupkyně z Ministerstva práce a sociálních věcí – Ing. Marta Koucká, která přítomné informovala o „Národním akčním plánu podporující pozitivní stárnutí 2013–2017“. Mgr. Ondřej Nývlt, Ph.D., z Českého statistického úřadu hovořil na téma „Demografická data o (ne)zaměstnanosti populace 50+ v ČR“. MUDr. Jana Hlávková, SZÚ, Národní referenční pracoviště pro fyziologii a psychofyziologii práce, měla přednášku na téma „Fyziologie stárnutí“. MUDr. Hana Janatová, CSc. – SZÚ,

Centrum podpory veřejného zdraví – přednášela na téma „Preventivní programy zaměřené na stárnoucí populaci“. Doplňující přednášku na téma „Human Garden – Memorandum zdravých firem“ měla Mgr. Kateřina Kašeová, MBA, z Human Garden.

V odpoledním bloku vystoupil z Kliniky pracovního lékařství 1. LF UK Praha MUDr. Vít Petrik a za Společnost pracovního lékařství JEP MUDr. Květa Švábová a MUDr. Beáta Dlouhá.

Další přednášky se týkaly následující problematiky: „Jsou pracovnílékařské služby dostatečně zajištěny?“ (MUDr. Zdeněk Šmerhovský, Ministerstvo zdravotnictví, odbor ochrany veřejného zdraví), „Úskalí zaměstnávání starších zaměstnanců“ (PaedDr. Ivana Krupičková, Mgr. Lenka Smrčková, Klub personalistů ČR).

Na závěr vystoupili se svými příklady z praxe – za RWE Michal Řehořek, za Siemens, s.r.o., odštěpný závod Elektromotory Frenštát Mgr. Bc. Karel Švehla a za Českou pojišťovnu, a. s., Mgr. Jiří Hofbauer Chartered MCIPD.

Celý obsah workshopu sliboval velice zajímavá témata a skutečnost taková byla. Zajímavé byly i zkušenosti z oblasti pracovního lékařství ve vztahu k nedávno vydanému zákonu č. 373/2011 Sb., zákon o specifických zdravotních službách. Inspektoři SÚIP se velmi často setkávají s různě interpretovanými názory na posuzování zdravotní způsobilosti k práci nebo k výkonu služby na základě pracovnílékařské prohlídky. Kontrolované subjekty často polemizují, zda-li vůbec v některých případech musí prohlídka být.

Co přináší stárnoucí populace a jak pečovat o zdraví zaměstnanců, když prognózy Českého statistického úřadu vycházející z posledního sčítání lidu uvádějí počet obyvatel ČR v roce 2100 na pouhých 7,7 milionu obyvatel. OSN uvádí, že do roku 2100 se Německo za stejnou dobu smrští z 82 na 57 milionů obyvatel a Polsko z 38 na 26 milionů obyvatel.

Politická reprezentace by se měla zaměřit na řešení tohoto problému. Nabízí se tři cesty, jak toho dosáhnout: 1. pokusit se trend snižování počtu obyvatel zpomalit (např. zvyšováním kvality zdravotnictví, sociální podporou rodiny, zvyšováním bezpečnosti z pohledu kriminality, silničního provozu, bezpečnosti práce apod.); 2. podporovat migraci pracovní síly ze zahraničí a zároveň s tím bojovat proti nelegálnímu zaměstnávání cizinců; 3. a v neposlední řadě podporovat zaměstnávání osob v seniorském věku, např. úpravou pracovních podmínek pro pracující seniory, daňovými úlevami pro zaměstnavatele apod.

Luděk Zörner, inspektor

Oblastní inspektorát práce pro Ústecký kraj a Liberecký kraj

BOZP info.cz
PRŮBĚŽNÝ INFORMAČNÍ
SERVIS Z OBLASTI BOZP
www.bozpinfo.cz

Vývoj pracovní úrazovosti v ČR v roce 2014

V roce 2014 bylo v České republice nově hlášeno celkem 45 058 případů pracovní neschopnosti pro pracovní úrazy, z toho 13 321 pracovních úrazů utrpěly ženy. Celkově 44 301 pracovních úrazů bylo spojeno s následnou pracovní neschopností delší než 3 dny. Z tohoto počtu se jich 13 113 událo ženám. V důsledku pracovní neschopnosti pro pracovní úraz bylo denně v práci nepřítomno v průměru 6 703 osob, tj. o 150 osob více než v roce 2013.

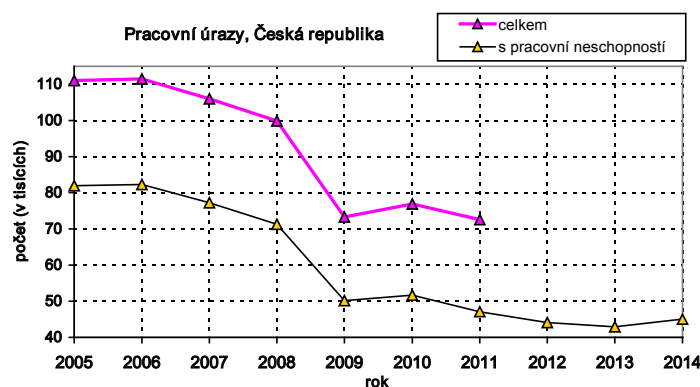
V roce 2014 došlo k nárůstu počtu i četnosti pracovních úrazů s pracovní neschopností proti roku 2013. Pracovní úrazy bez pracovní neschopnosti a smrtelné pracovní úrazy nebyly již od roku 2012 statisticky sledovány (NemÚr - ČSÚ). V letech 2005–2014 došlo u pojištěných mužů ke snížení počtu o 4 %, zatímco u žen naopak ke zvýšení o 5 %. Pojištěné osoby v roce 2014 byly tak již evidovány v poměru ženy 49,1 % - muži 50,9 %. Pracovní úrazovost se v České republice v roce 2014 vyznačovala mírným nárůstem většiny ukazatelů pracovní úrazovosti, kromě průměrné doby trvání jednoho případu.

Absolutní počet pracovních úrazů s následnou pracovní neschopností stoupl proti roku 2013 o 5,0 %. Počet pojištěnců také meziročně stoupl, a to o 0,5 %. To se promítlo do četnosti těchto pracovních úrazů nárůstem tohoto ukazatele o 4,1 %. Zvýšil se i počet kalendářních dnů pracovní neschopnosti pro pracovní úrazy (o 2,3 %), a tím i průměrný denní stav práce neschopných (o 2,3 %). Průměrné procento pracovní neschopnosti se mírně zvýšilo (o 1,4 %). Průměrná doba trvání jednoho případu dosáhla v roce 2009 již 55,2 kalendářních dnů na jeden případ. V roce 2010 zaznamenal tento ukazatel pokles o 5,5 %, v roce 2011 opět narostl o 5,6 % a v roce 2012 stagnoval. V roce 2013 dosáhl maximální hodnoty 55,7 kalendářního dne a v roce 2014 opět poklesl na hodnotu 54,3 kalendářního dne.

Nejčastějším zdrojem pracovních úrazů s pracovní neschopností nad 3 dny byla v roce 2014 skupina „materiály, břemena, výrobky, strojní součásti“ (30 %). U závažných pracovních úrazů to byla skupina „budovy, konstrukce, povrchy“ (34 %)

a u smrtelných pracovních úrazů skupina „pozemní vozidla“ (41 %). Nejčastější příčinou u všech typů pracovních úrazů v roce 2014 bylo „špatně nebo nedostatečně odhadnuté riziko“. U pracovních úrazů s pracovní neschopností nad 3 dny byla tato příčina uvedena u 86 % případů, u pracovních úrazů závažných u 79 % a u pracovních úrazů smrtelných u 53 % případů.

V roce 2014 bylo vykázáno 116 smrtelných pracovních úrazů (stav evidence 23. 4. 2015), což je o tři případy více než v roce 2013. Četnost smrtelných pracovních úrazů na 10 000 pojištěnců tím meziročně mírně vzrostla. K největšímu procentnímu nárůstu počtu pracovních úrazů s pracovní neschopností (o 10 %) došlo v odvětví zdravotní a sociální péče (Q.) a vzdělávání (P.). K největšímu poklesu (o 7 %) pak došlo v těžbě a dobývání (B.) a ve stavebnictví (F.), a to o 5 %. Počet smrtelných pracovních úrazů stoupl zejména ve skupině zdrojů úrazu „pozemní vozidla, ostatní dopravní prostředky“ a „materiál, břemena, předměty, strojní součásti“.

Ing. Petr Mrkvička

Výzkumný ústav bezpečnosti práce, v. v. i.